

ТЕЖИНА ИЗВРШЕНОГ КРИВИЧНОГ ДЕЛА КАО ОСНОВ ЗА ОДРЕЂИВАЊЕ ПРИТВОРА

Апстракт: Притвор као мера процесне принуде којом се обезбеђује присуство окривљеног ради несметаног вођења и тока кривичног поступка, због своје природе мешања у зајемчена људска права и основне слободе лица према коме се спроводи, нужно се мора повиновати стандардима и постулатима који уређују меру притвора, без обзира да ли они извиру из правних аката домаћег, регионалног или међународног карактера. Говорећи затим о условима који морају бити испуњени у сваком конкретном случају када је према неком лицу одређена мера притвора, без сваке даље сумње посебно место у кривичним законодавствима заузимају основи за одређивање притвора. Корелација тежине извршеног кривичног дела као основа за одређивање притвора са другим законским основима за одређивање притвора у теорији и пракси наилази на опсежне критике, те аутор пре свега свеобухватно анализира овај основ за одређивање притвора са освртом на праксу Европског суда за људска права, али и указује на предлоге *de lege ferenda* у погледу законске регулативе основа за одређивање притвора.

Кључне речи: притвор, основи за одређивање притвора, тежина извршеног кривичног дела, ЕСЉП, ЕКЉП, Законик о кривичном поступку.

1. Уводна разматрања

Conditio sine qua non за остваривање заштите човека и других вредности заштићеним кривичним правом (Јовашевић, 2018: 15) јесте несметано вођење кривичног поступка, који у својој коначници има за циљ да нико невин не буде осуђен, а да се учиноцу кривичног дела изрекне кривична санкција, под условима које прописује Кривични законик², на основу

¹ andrejicv.dimitrije@gmail.com

² Кривични законик, Службени гласник РС, бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 -

законито и правично спроведеног поступка.³ Неопходност модереног друштва да само себе заштити од појаве криминалитета последично је довела до успостављања система, или је довела до успостављања механизма који преиспитује противправно понашање и кажњавања учиниоца кривичног дела, односно који цени основаност кажњавања лица које је својим чињењем или нечињењем⁴, угрозило основне људске вредности заштићене материјалним кривичним правом (Кнежевић, 2019: 23). Битан аспект у систему заштите друштва од криминалитета, без којег је готово немогуће ценити основаност кажњавања учиниоца кривичног дела, јесу радње процесне принуде, којима се превасходно обезбеђује активно присуство процесних субјеката у кривичном поступку, те и несметани ток кривичног поступка. Како по својој природи државне власти радњама процесне природе врше мешање у основна људска права лица према коме се ове мере примењују, тако је неопходно имати јасно одређене принципе на којима почива основаност и примена ови принудних мера (Кнежевић, 2019: 228).

Широј јавности најпознатија мера, односно радња процесне принуде јесте притвор. Притвор представља *ultima ratio* меру и једну од Законом о кривичном поступку прописаних радњи процесне принуде, или притвор можемо разумети као институт кривичног процесног права посредством ког се држава значајно меша у људска права лица које се налази у притвору, тиме што то лице лишава слободе, односно затвара. Чињеница да се изрицањем и спровођењем мере притвора државне власти „мешају“ у суштину основних људских права и слобода човека утицала је на то да правни акти међународног, регионалног и националног карактера⁵ нормирају велики број правила и принципа с циљем свеобухватног регулисања и разумевања ове процесне мере принудног карактера (Кнежевић, 2019: 241). Теорија кривичног процесног права притвор разуме као радњу процесне принуде, што нам указује на двојако одређење притвора и на могућност да се притвор разуме на два начина, као принудна мера и као мера процесног карактера.

испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019

³Чл. 1. ст 1. Законика о кривичном поступку, Службени гласник РС, бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019, 27/2021 – одлука УС и 62/2021 – одлука УС

⁴Радња извршења кривичног дела једнако се може извршити чињењем, као и нечињењем, онда када постоји обавеза на чињење.

⁵Видети између осталих Међународни пакт о грађнским и политичким правима, Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода итд.

Меру притвора чије је обележје затварање окривљеног, треба разликовати од казне затвора која се састоји у лишавању слободе, јер између ова два института кривичноправне науке постоји доста разлика. У контексту степена вероватноће који је нужан за одређивање мере притвора, односно за изрицање казне затвора, притвор се изриче оном лицу за које постоји основана сумња, која представља скуп чињеница које непоредно указују да је одређено лице учинилац кривичног дела, да је извршило одређено кривично дело и чија се кривица испитује у кривичном поступку, док се казна која се састоји у лишавању слободе изриче оном лицу чија је кривица већ утврђена, те се он упућује у пени-тенцијарну установу на извршење казне. Разлику између притвора као мере процесне принуде и казне затвора можемо наћи и у сврси одређивања односно изрицања, јер притвор се одређује како би се обезбедило присуство окривљеног у кривичном поступку, док се казна изриче с циљем остављања специјалне и генералне превенције.

Коначно, треба напоменути да се притвор следствено својој посебности разликује и од осталих могућих облика лишавања слободе које познаје постојеће право у Републици Србији⁶, јер како то примећује професор Кнежевић, другим облицима лишавања слободе ограничавају се само поједини елементи личне слободе, док се притвором лична слобода ограничава у својој свеукупности (Кнежевић, 2019: 242-243).

Дакле, како је јасан циљ који се жели постићи одређивањем мере притвора, те како остварење тог циља нужно доводи до депривације зајемчених људских права лицу према коме се одређује мера притвора, тако примена одредби Законика о кривичном поступку и читав поступак који претходи одређивању мере притвора морају бити у складу с начелом строгог легалитета.

2. Основи за одређивање притвора

Како би се окривљеном притвор одредио потребно је да буде испуњен, на првом месту, општи материјалноправни услов који се тиче постојања одређеног степена вероватноће, односно потребно је постојање основане сумње, скупа чињеница који би указао да је неко лице извршило кривично дело. Када је испуњен општи материјалноправни услов, битно је да по оцени суда у конкретном случају постоје један или више посебних основа за одређивање притвора, који по својој природи јесу

⁶ *Inter alia* од полицијског хапшења, грађанског хапшења, привременог смештаја малолетника у заводске установе.

различите околности које могу бити објективног карактера⁷ или субјективног карактера.⁸ На овом месту треба истакнути да *numerus clausus* набројани основи за одређивање притвора не красе све процесне законе свих држава, како то јесте случај када говоримо о Законнику о кривичном поступку.

Одредбама Законика о кривичном поступку⁹ прописује се да се притвор може одредити против лица за које постоји основана сумња да је учинило кривично дело ако:

- се крије или се не може утврдити његова истоветност или у својству оптуженог очигледно избегава да дође на главни претрес или ако постоје друге околности које указују на опасност од бекства (опасност од бекства)¹⁰
- постоје околности које указују да ће уништити, сакрити, изменити или фалсификовати доказе или трагове кривичног дела или ако особите околности указују да ће ометати поступак утицањем на сведоке, саучеснике или прикриваче (опасност од доказне опструкције)¹¹
- особите околности указују да ће у кратком временском периоду поновити кривично дело или довршити покушано кривично дело или учинити кривично дело којим прети (притвор из превентивних разлога)¹²
- је за кривично дело које му се ставља на терет прописана казна затвора преко десет година, односно казна затвора преко пет година за кривично дело са елементима насиља или му је пресудом првостепеног суда изречена казна затвора од пет година или тежа казна, а начин извршења или тежина последице кривичног дела су довели до узнемирења јавности које може угрозити несметано и правично вођење кривичног поступка.¹³

⁷ Примера ради тежина учињеног кривичног дела.

⁸ Постојање околности које указују на могућност бекства окривљеног, постојање околности које указују да би окривљени могло да понови кривично дело итд.

⁹ Чл. 211. Законика о кривичном поступку

¹⁰ Чл. 211. став 1. тач. 1. Законика о кривичном поступку

¹¹ Чл. 211. став 1. тач. 2. Законика о кривичном поступку

¹² Чл. 211. став 1. тач. 3. Законика о кривичном поступку

¹³ Чл. 211. став 1. тач. 4.

Основана сумња, која представља општи материјалноправни услов и минимални степен вероватноће потребан за одређење притвора, мора постојати у току читавог боравка окривљеног у притвору, поготово када је реч о дуготрајном притвору, а не само приликом одређивања притвора. Европски суд за људска права, у предмету *Labita v. Italy*¹⁴ истиче да иако осумњичени може бити ваљано притворен на почетку поступка на основу изјава које су дали сведоци сарадници¹⁵ те изјаве нужно губе на значају протеклом времена, нарочито када се током истраге не открију нови докази, те би требало да постоје веома убедљиви разлози да би се оправдао дуготрајан притвор.

Када говоримо о основима за одређивање притвора, важно је споменути да Европски суд за људска права има јасно изражен став да је пракса држања лица у притвору без конкретног правног основа, услед непостојања јасних прописа који уређују положај лица у притвору, с могућом последицом да лице буде лишено слободе у неограниченом временском периоду без одлуке суда, у супротности с начелима правне сигурности и заштите лица од произвољног поступања, које представљају заједничку нит Европске конвенције о људским правима и владавине права, како то Суд истиче у предмету *Jecius v. Lithuania*.¹⁶

Управо везано за основе за одређивање притвора, у предмету *Voicenco v. Moldova* Европски суд за људска права истакао је да су и првостепени и другостепени суд, приликом доношења решења о одређивању и продужавању притвора подносиоцу представке, навели одредбе важећег закона, али нису дали било какво образложење о основаности навода да би подносилац представке могао да омета поступак, побегне или поново изврши кривично дело, те су те чињенице очито указале Суду да се у конкретном случају ради о повреди права из члана 5 Европске конвенције о људским правима.¹⁷

Такође, у истом предмету, *Voicenco v. Moldova* у коме се држава позвала на неколико чланова Законика о кривичном поступку, који по њеном мишљењу представљају правни основ за продужавање притвора подносиоцу представке без посебне одлуке, након истека већ одређеног притвора, Суд запажа да ниједан члан Законика о кривичном поступку

¹⁴ *Labita v. Italy* [GC], представка бр. 26772/95, пресуда од дана 06.04.2000, пара. 159-161

¹⁵ Не мора нужно бити реч о изјавама сведока сарадника, како је то у конкретном случају, већ се може говорити о било којој врсти доказа.

¹⁶ *Jecius v. Lithuania*, представка бр. 34578/97, пресуда од дана 31.07.2000, пара. 62

¹⁷ *Voicenco v. Moldova*, представка бр. 41088/05, пресуда од дана 11.07.2006, пара. 143-145

на који се позивала држава не предвиђа одређивање притвора без доношења одлуке, те продужење притвора подносиоцу представке по истеку решења о одређивању притвора, није било засновано на одредбама закона, што је довело до тога да Европски суд за људска права у конкретном случају, *inter alia* утврди повреду права из члана 5. Европске конвенције о у људским правима.

Од значаја је поменути и став Европског суда за људска права, који се често цитира када се разматра постојање повреде права из члана 5. Европске конвенције о људским правима у контексту притвора, да појам законитости притвора по својој суштини представља усклађеност с домаћим правом, те поред чињенице да је првенствено на националним властима, посебно судовима, да тумаче и примењују домаће право, чињеница да према члану 5. став 1. Конвенције, непоштовање домаћег закона повлачи за собом повреду Конвенције, произилази да Суд може и треба да има одређена овлашћења да преиспита да ли је домаћи закон испоштован.¹⁸

Такође, Суд у својим пресудама јасно указује да карактеризација или недостатак карактеризације коју је држава дала чињеничној ситуацији не може пресудно утицати на закључак Суда о постојању лишења слободе, односно, Суд није везан правним закључцима домаћих органа о томе да ли је дошло до лишења слободе, да ли је такво лишење слободе било незаконито и у складу са одредбама националног законодавства, већ врши независну процену ситуације *in concreto*, те након тога изводи закључак да ли су сви испуњени сви потребни услови произашли кроз богату праксу Суда, у контексту лишавања слободе.¹⁹

3. Тежина извршеног кривичног дела као основ за одређивање притвора

Са становишта теорије кривичног процесног права, највише критика трпи основ за одређивање притвора из чл. 211. ст. 1. тач. 4. Законика о кривичном поступку, реч је о ситуацији када се притвор одређује окривљеном због тежине кривичног дела и због узнемирења јавности. Ранија законска решења познавала су тежину извршеног кривичног дела и узнемирење јавности као основ за одређивање притвора, али са нешто другачијом формулацијом. Законом о кривичном поступку

¹⁸ *Gusinskiy v. Russia*, представка бр. 70276/01, пресуда од дана 19.05.200, пара. 66

¹⁹ *Creangă v. Romania*, представка бр. 29226/03, пресуда од дана 23.02.2012, пара. 92

Социјалистичке Федеративне Републике Југославије²⁰ у чл. 191. ст. 2. тач. 4. нормирано је да ако постоји основана сумња да је одређено лице учинило кривично дело, а не постоје услови за обавезни притвор, притвор се против тог лица може одредити ако је у питању кривично дело за које се по закону може изрећи казна десет година затвора или тежа казна, а услед начина извршења, последица или других околности дела дошло је или би могло да дође до таквог узнемирења грађана да је ради несметаног вођења кривичног поступка или безбедности људи неопходно одређивање притвора.

Поред чињенице да је у тадашњој теорији кривичног процесног права овако формулисан основ наилазио на критике да јесте постављен прешироко и да пружа доста простора арбитрарном поступању (Шкулић, 2019: 56-57) ипак треба истакнути да се овим основном повезивала безбедност људи са њиховом узнемиреношћу због тежине извршеног кривичног дела, што свакако може у одређеним ситуацијама представљати разуман основ за одређивање притвора.

Новелирани текст Законика о кривичном поступку из 2011. године додатно проширује, ионако чини се широко, постављени основ за одређивање притвора, на тај начин што се чл. 211. ст. 1. тач. 4. одређује да се притвор може одредити против лица за које постоји основана сумња да је учинило кривично дело ако је за кривично дело које му се ставља на терет прописана казна затвора преко пет година, за кривично дело са елементима насиља. Такође и поменуто проширење основа за одређивање притвора због тежине извршеног кривичног дела и узнемирења јавности наилази на оправдане критике у теорији кривичног процесног права.

Можемо говорити пре свега о чињеници да формулација из чл. 211. ст. 1. тач. 4. Законика о кривичном поступку последично повезује тежину извршеног кривичног дела као основ за одређивање притвора са кривичним делима за која је прописана казна затвора преко пет година, која се никако не могу сматрати тешким кривичним делима²¹ те их ставља у раван са тешким кривичним делима, због елемената насиља, што производи ситуацију да се за заиста велики број кривичних дела може одредити притвор, по основу за одређивање притвора из чл. 211. ст. 1. тач. 4. Законика о кривичном поступку. Притом, уколико је законодавац

²⁰ Закон о кривичном поступку Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, ("Сл. лист СФРЈ", бр. 4/77, 36/77, 14/85, 26/86 (пречишћен текст), 74/87, 57/89 и 3/90 и "Сл. лист СРЈ", бр. 27/92 и 24/94)

²¹ Каква несумњиво јесу она за која је забрањена казна затвора преко 10 година.

већ овако формулисао наведени основ за одређивање притвора, нејасно је зашто законодавац пропушта да овај основ предвиди и у одредбама које регулишу притвор у сумарном кривичном поступку.

Наиме, овај основ заправо садржи два аспекта од којих је један субјективног, а други објективног карактера. Услов објективног карактера налазимо у делу који се односи на то да је реч о кривичном делу за које је прописана казна затвора преко десет година, односно казна затвора преко пет година за кривично дело са елементима насиља или је окривљеном пресудом првостепеног суда изречена казна затвора од пет година или тежа казна. Са друге стране, околност субјективног карактера представља узнемирење јавности.

На овом месту треба указати на још један пропуст у новелираном тексту Законика о кривичном поступку из 2011. године. Чл. 211. ст. 1. тач. 4. Законика о кривичном поступку одређује да се притвор може одредити против лица за које постоји основана сумња да је извршило кривично дело ако је за кривично дело које му се ставља на терет прописана казна затвора преко десет година, односно казна затвора преко пет година за кривично дело са елементима насиља или му је пресудом првостепеног суда изречена казна затвора од пет година или тежа казна, а начин извршења или тежина последице кривичног дела су довели до узнемирења јавности које може угрозити несметано и правично вођење кривичног поступка. Нејасно је дакле, како узнемирење јавности, као ванпроцесна последица кривичног дела, може постојати онда када је притвор одређен окривљеном онда када му је пресудом првостепеног суда изречена казна затвора од пет година или тежа казна. То би значило да јавност јесте узнемирена због поступка који се има водити пред судом више инстанце, односно који се има водити пред другостепеним судом. (Шкулић, 2019: 60)

Притом, још једном се мора указати на могућност арбитрарног поступања органа поступка пирликом одређивања притвора по основу чл. 211. ст. 1. тач. 4. Законика о кривичном поступку. Како у Републици Србији судска пракса формално не представља извор права, поставља се питање када и како ће надлежни суд ценити у сваком конкретном случају да ли је дошло до узнемирења јавности односно до када јавност бива узнемирена због последица извршеног кривичног дела.

Овако постављен основ за одређење притвора, посебно његов субјективни аспект, налазио је своје место у Закону о кривичном поступку

Социјалистичке Федеративне Републике Југославије²², када се овај основ примењивао у случајевима када постоји основана сумња да је одређено лице учинило кривично дело, а не постоје услови за обавезни притвор.²³ Међутим, овај основ у стручној јавности јесте наилазио на чини се оправдане критике које су доводиле у питање његову демократичност и сврсисходност пре свега, што је касније довело до тога да Уставни суд донесе одлуку којом овај основ за одређење притвора проглашава за неуставним (Кнежевић, 2019: 245).

На овом месту треба указати на релевантну праксу Европског суда за људска права у погледу основа за одређивање притвора због тежине извршеног кривичног дела и узнемирења јавности.

Тежина кривичног дела *per se* и самостално, без постојања било ког другог основа за одређивање притвора, није довољан услов како би се притвор одредио, закључује Европски суд за људска права у предмету *Mamedova v. Russia*²⁴, када истиче да су се приликом испитивања законитости и оправданости продужавања притвора подносиоцу представке, окружни и регионални судови упорно ослањали на тежину оптужби, као главни чинилац за оцену опасности од бекства, ометања спровођења правде или поновног извршења кривичног дела. Међутим, Европски суд за људска права тврди да иако тежина запрећене казне представља релевантан елемент оцене опасности од бекства или поновног извршења кривичног дела, потреба за продужавањем лишења слободе се не може оцењивати са строго апстрактне тачке гледишта, узимајући у обзир само тежину кривичног дела, као и да, продужавање притвора не може користити у сврху предвиђања затворске казне.

Такође у предмету *Letellier v. France*²⁵ Европски суд за људска права истиче да због њихове посебне тежине и реакције јавности на њих, одређена кривична дела могу довести до друштвене поремећаја односно до дестабилизације и узнемирења јавности што може оправдати притвор, барем на неко време. У изузетним околностима, овај фактор се стога може узети у обзир за сврхе Конвенције, у сваком случају у оној мери у којој домаћи закон препознаје. Међутим, Европски суд за људ-

²²Чл. 191. став 2. тач. 4. Закона о кривичном поступку објављеног у “Сл. листу СФРЈ” бр. 4/77, 36/77, 14/85, 26/86, 74/87, 57/89, 3/90 и “Сл. лист СРЈ” бр. 27/92, 24/94, 13/01

²³Тадашњи процесни закон из кривичне области, садржао је одредбе које су предвиђале обавезни притвор у случајевима када постоји основана сумња да је одређено лице учинило кривично дело за које је према закону прописана смртна казна.

²⁴*Mamedova v. Russia*, Представка бр. 7064/05, пресуда од дана 01.06.2006, пара. 74

²⁵*Letellier v. France*, Представка бр. 12369/86, пресуда од дана 26.06.1991 пара. 47-51

ска права истиче даље да се овај основ може сматрати релевантним и довољним само под условом да је заснован на чињеницама које могу показати да би пуштање окривљеног на слободу заиста нарушило јавни ред и довело до узнемирења јавности. Поред тога, притвор ће и даље бити легитиман само ако јавни ред остаје стварно угрожен, те се наставак притвора не може користити за предвиђање казне затвора.

У конкретном случају Суд закључује да наведени услови нису испуњени. Оптужна одељења су неопходност наставка лишавања слободе проценила са чисто апстрактне тачке гледишта, узимајући у обзир само тежину дела, што је довело до тога да Суд закључи да је притвор подносиоца представке престао да се заснива на релевантним и довољним основама, те је дошло до повреде права из члана 5 став 3 Европске конвенције о људским правима.

4. Закључна разматрања

Свеобухватном анализом међународних стандарда и нормативног оквира Републике Србије, у контексту основа за одређивање притвора, посебно сагледавајући тежину извршеног кривичног дела и узнемирење јавности као притворски основ уочава се неопходност измене важећих законских прописа. Притом је уочљив недостатак воље државних власти да заштиту људских права додатно унапреди, што можемо видети из чињенице да нису отклоњени постојећи недостаци и мане садржане у одредбама Законика о кривичном поступку, на које је више пута указивао и сам ауторитет какав јесте Европски суд за људска права.

Озбиљне пропусте увиђамо у тачки 4. става 1. члана 211. Законика о кривичном поступку којим се као основ за одређивање притвора предвиђа тежина извршеног кривичног дела и узнемирење јавности. Неспретна и лоша формулација законодавца у погледу овог основа, притом имајући у виду увођење у законски текст ванпроцесну категорију попут „узнемирења јавности“ оставља простора прекомерној арбитрарности од стране надлежног органа поступка, односно кривичног суда. Такође треба поновити да је недовољно јасно како узнемирење јавности, као ванпроцесна последица кривичног дела, може постојати онда када је притвор одређен окривљеном онда када му је пресудом првостепеног суда изречена казна затвора од пет година или тежа казна. То би значило да јавност јесте узнемирена због поступка који се има водити пред другостепеним судом.

Такође, треба имати у виду чињеницу да се притвор следствено тачки 4. става 1. члана 211. Законика о кривичном поступку може одредити и за кривична дела за која се води сумарни односно скраћени кривични поступак, с тим да је онда упитно зашто се у одредбама Законика о кривичном поступку законодавац „одриче“ основа за одређивање притвора из члана 211. став 1. тачка 4. Законика о кривичном поступку, већ се одлучује да као један од битних услова за одређивање притвора због тежине извршеног кривичног дела предвиди изречену казну, а не ону која је Кривичном закоником Републике Србије одређена. Притом треба истакнути да је законодавац пропустио да као основ за одређивање притвора у сумраном, односно скраћеном поступку нормира и узнемирење јавности, већ уместо узнемирења јавности наводи „особито тешке околности кривичног дела“.

Наведено указује на недоследност законодавца у одредбама Законика о кривичном поступку, али и на својеврсну нелогичност приликом предвиђања односно нормирања оваквих законских решења. Наиме, дискутабилан је *ratio* законодавца да у члану 211. став 1. тачка 4. Законика о кривичном поступку нормира да се притвор по овом основу може одредити и за кривична дела за која је предвиђена казна затвора од пет година или тежа казна, уколико се ради о кривичним делима са елементима насиља. Не може се, по мишљењу аутора, ставити знак једнакости између тешких кривичних дела и оних кривичних дела која у себи садрже елементе насиља, а не спадају у тешка кривична дела. Наведени пропуст у одредбама Законика о кривичном поступку би се могао отклонити на два начина, први би имао као резултат поштравања казнене политике, што би резултирало повећаним казнама у Кривичном закоником Републике Србије²⁶ док би се други начин отклањања наведеног пропуста у члану 211. став 1. тачка 4. Законика о кривичном поступку садржински ослањао на сужавање овако прешироко постављеног основа за одређивање притвора, тако што би се изоставио спорни део који укључује кривична дела за која је предвиђена казна затвора од пет година или тежа казна, а она садрже елементе насиља.

Потпуна имплементација и практично спровођење стандарда европског права људских права, не сме бити под знаком питања јер се кроз право на личну слободу и безбедност отелотворује цивилизацијски развитак модерног друштва и материјализују постављени принципи модерне кривичноправне науке.

²⁶ На овом месту аутор исказује неслагање са овом могућношћу које произилази из става да није плодносно поштравање казнене политике, у готово сваком случају.

Литература

Ђурђић, В. (2014). Кривично процесно право, општи део, Правни факултет Универзитета у Нишу, Ниш;

Ђурђић, В. (2002). Начело заштите личне слободе у кривичном поступку, Зборник радова Правног факултета у Нишу XLII/2002, Ниш;

Илић, И. (2023). Утицај праксе Европског суда за људска права на савремени кривични поступак“, Правни факултет Универзитета у Нишу, Ниш, 2023

Јовашевић, Д. (2018). Кривично право - Општи део, Досије студио, Београд;

Јовашевић, Д. (2017). Кривично право - Посебни део, Досије студио, Београд;

Кнежевић, С. (2019). Кривично процесно право, Општи део, Правни факултет Ниш, Ниш;

Кнежевић, С. (2012). Основна начела кривичног процесног права, Ниш;

Кнежевић, С. (2011). Ограничавање личне слободе задржавањем осумњиченог, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, 1;

Кнежевић, С. (2007). Заштита људских права окривљеног у кривичном поступку, Ниш;

Шкулић, М. (2009). Кривично процесно право, Универзитет у Београду Правни факултет Београд;

Правни акти

Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, Савет Европе, Рим, 1950;

Међународни пакт о грађанским и политичким правима, УН, Њујорк 1966;

Устав Републике Србије, „Сл. Гласник РС“, бр. 98/2006;

Закон о извршењу кривичних санкција „Сл.гласник РС“ бр. 55/2014 и 35/2019;

Закон о изменама и допунама Закона о извршењу кривичних санкција, „Сл. гласник РС“ бр. 35/2019;

Закон о кривичном поступку Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, Сл. лист СФРЈ” бр. 4/77, 36/77, 14/85, 26/86, 74/87, 57/89, 3/90 и “Сл. лист СРЈ” бр. 27/92, 24/94, 13/01

Законик о кривичном поступку, „Сл. Гласник РС“, бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019, 27/2021 - одлука УС и 62/2021 - одлука УС

Кривични законик, „Сл. гласник РС“ бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019;

Закон о потврђивању Факултативног протокола уз Међународни пакт о грађанским и политичким правима и Закон о потврђивању Другог факултативног протокола уз Међународни пакт о грађанским и политичким правима, који има за циљ укидање смртне казне (Службени лист СРЈ“ - Међународни уговори , бр. 4/2001);

Закон о ратификацији Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода, измењен у складу са Протоколом број 11, Протокола уз Конвенцију о заштити људских права и основних слобода, Протокола број 4 уз Конвенцију о заштити људских права и основних слобода којима се обезбеђују извесна права и слободе који нису укључени у Конвенцију и први Протокол уз њу, Протокола број 6 уз Конвенцију о заштити људских права и основних слобода о укидању смртне казне, Протокола број 7 уз Конвенцију о заштити људских права и основних слобода и Протокола број 7 уз Конвенцију о заштити људских права и основних слобода о укидању смртне казне у свим околностима, „Службени лист СЦГ“ - Међународни уговори, бр. 9/2003;

Одлуке Европског суда за људска права

Boicenco v. Moldova, представка бр. 41088/05, пресуда од дана 11.07.2006.

Creangă v. Romania, представка бр. 29226/03, пресуда од дана 23.02.2012.

Gusinskiy v. Russia, представка бр. 70276/01, пресуда од дана 19.05.2004.

Jecius v. Lithuania, представка бр. 34578/97, пресуда од дана 31.07.2000.

Labita v. Italy [GC], представка бр. 26772/95, пресуда од дана 06.04.2000.

Letellier v. France, Представка бр. 12369/86, пресуда од дана 26.06.1991.

Mamedova v. Russia, Представка бр. 7064/05, пресуда од дана 01.06.2006.

Dimitrije Andrejić, LL.M.,

PhD student,

Faculty of Law, University of Niš

GRAVITY OF THE COMMITTED CRIMINAL OFFENCE AS A LEGAL GROUND FOR ORDERING DETENTION

Summary

Detention is a measure of procedural coercion which ensures the presence of the accused person in criminal proceedings. Considering that it entails interference with the guaranteed human rights and basic freedom of the person, detention proceedings must necessarily comply with the standards and postulates governing the detention measure, regardless of whether they originate from national, regional or international legal acts. In view of conditions that must be met in each specific case when a detention measure is determined against a person, there is no doubt that the legal grounds for determining detention have a special place in criminal legislation. The correlation between the gravity (seriousness) of the committed criminal offense and other legal grounds for ordering detention has been the subject matter of extensive criticism in both theory and practice. In this context, the author comprehensively analyzes the gravity of a criminal offence as the legal ground for ordering detention, with specific reference to the practice of the European Court of Human Rights, and proposes de lege ferenda solutions for regulating the legal grounds for ordering detention.

Keywords: *detention, legal grounds for ordering detention, gravity of the committed crime, ECHR, Criminal Procedure Code.*